

DE NEDERLANDSE HOENDERRASSEN IN HET TENTOONSTELLINGSSEIZOEN 1983-1984

door A. Boks, Lierderstraat 61, 7364 BK Lieren.

Als voorzitter van de in 1978 gestarte inventarisatie van de inzenders van de grote Nederlandse hoenderrassen is ook voor het tentoonstellingsseizoen 1983-1984 dit onderzoek verricht. Zoals bekend mag worden verondersteld is hiertoe besloten in overleg tussen de Stichting zeldzame huisdierrassen, de N.H.D.B. en de Nederlandsche Hoenderclub.

De resultaten van het seizoen 1983-1984 zijn door omstandigheden veel later beschikbaar gekomen dan in voorgaande jaren. Tot en met het seizoen 1982-1983 werd de inventarisatie uitgevoerd door de heer W. van Helden, medewerker van de Stichting zeldzame huisdierrassen. Daar de heer Van Helden dit jaar vanwege zijn andere werkzaamheden voor de Stichting geen tijd beschikbaar had voor dit werk is naar iemand anders gezocht, die deze taak wilde overnemen. In eerste instantie heeft een vrijwilliger, die reeds andere werkzaamheden voor de Stichting had verricht, toegezegd de inventarisatie te zullen uitvoeren. Helaas is door allerlei omstandigheden hiervan niets terechtgekomen. Uiteindelijk zijn alle catalogussen die door de heer H. Hoving, secretaris van de N.H.D.B. zoals in voorgaande jaren bereidwillig waren afgestaan, weer teruggehaald. Het is zeer verheugend dat de heer Hoving - ondanks het feit dat alle tijdstermijnen zwaar werden overschreden, zich bereid heeft verklaard ook volgend jaar de catalogussen weer voor dit doel af te staan.

Nadat de inschakeling van de vrijwilliger was mislukt, is ing. A. Zegwaard, medewerker van het Instituut voor Pluimvee Onderzoek "Het Spelderholt" te Beekbergen, bereid gevonden de inventarisatie uit te voeren. Vanaf dat moment was het werk snel geklaard. Bovendien heeft de heer Zegwaard de inzenders van alle grote Nederlandse hoenderrassen geïnventariseerd.

Hoe zag de situatie er nu uit in het tentoonstellingsseizoen 1983-1984? Hierbij willen we ons eerst bezighouden met de zeldzame Nederlandse hoenderrassen. De resultaten staan vermeld in tabel 1.

Tabel 1. Het aantal inzenders van zeldzame Nederlandse hoenderrassen in het tentoonstellingsseizoen 1983-1984 vergeleken met het aantal inzenders in de seizoenen 1978-1979 en 1982-1983.

Ras	1983-1984	1982-1983	1978-1979	
Ned. Baardkuifhoen		12	15	14
Brabanters	13	16	4	
Hollandse Kuifhoenders		16	19	24
Kraaikoppen		18	21	7
Assendelfters		19	18	9
Ned. Uilebaarden		23	29	9
Drentse Hoenders		34	31	29
Groninger Meeuwen		43	47	3

Uit tabel 1 blijkt dat van de acht zeldzame grote Nederlandse hoenderrassen er slechts twee, namelijk de Assendelfters en de Drentse Hoenders, iets meer inzenders hebben gekregen. Deze winst compenseert echter het verlies van de andere rassen (22 inzenders) lang niet. Het geheel wekt de indruk dat de groei er een beetje uit is, we hopen echter dat dit een tijdelijke zaak is. Opvallend is dat rassen die in de afgelopen jaren hun aanhang sterk zagen toenemen, onder andere de Nederlandse Uilebaarden en de Kraaikoppen, nu weer terrein moeten prijs geven. De belangstelling voor de Hollandse Kuifhoenders blijft afnemen en we vrezen dat de situatie in het tentoonstellingsseizoen 1984-1985 nog verder is verslechterd. De situatie zou nog slechter zijn indien in de afgelopen jaren de belangstelling voor de witzwartkuiven niet was toegenomen. Vermoedelijk zal het

nog wel enkele jaren duren voordat dit ras de klap, uitgedeeld door de sporenperikelen, te boven is. Ook bij de Nederlandse Baardkuifhoenders blijft de situatie zorgelijk. Wanneer komt bij dit ras eindelijk eens een doorbraak in positieve zin?

De laatste inventarisatie van de algemeen voorkomende Nederlandse hoenderrassen en bepaalde kleurslagen heeft plaatsgevonden in het tentoonstellingsseizoen 1979-1980. Hierbij dient te worden vermeld dat in die jaren de inzenders op alle shows, dat wil zeggen ook op de clubshows, die thans niet meer worden geïnventariseerd, bij het onderzoek waren betrokken. Zoals bij de zeldzame rassen is gebleken heeft het weglaten van de inzenders op de clubshows weinig invloed op de totale aantallen.

Tabel 2. Het aantal inzenders van de algemeen voorkomende rassen en kleurslagen (40 of meer inzenders) in de tentoonstellingsseizoenen 1978-1979, 1979-1980 en 1983-1984.

ras en/of kleurslag	1978-1979			1979-1980		1983-1984
Barnevelders, dubbelgezoomd	104			136	142	
Friese Hoenders						
zilverpel	42	42	42			
geelwitpel	40	61	44			
Hollandse Hoenders, goudpel	77			75	48	
Lakenvelders	44	46	60			
Noord-Hollandse Hoenders	43			52	49	
Twentse Hoenders, zilverpatrijs				41	34	59
Welsumers	76	73	95			

De belangrijkste positieve veranderingen bij de in tabel 2 genoemde rassen en kleurslagen hebben zich voorgedaan bij de Lakenvelders, de zilverpatrijs Twentse Hoenders en de Welsumers. Opvallend is dat de geelwitpel Friese Hoenders na de sterke toename in het seizoen 1979-1980 ongeveer zijn teruggevallen naar de toestand in het seizoen 1978-1979.

Het aantal inzenders van de goudpel Hollandse Hoenders is sterk teruggelopen. Zonder deze inventarisatie zou deze ontwikkeling waarschijnlijk niet zo duidelijk aan het licht zijn gekomen. De oorzaak moet worden gezocht in het verschijnsel, dat ook de positie van de Hollandse Kuifhoenders heeft ondermijnd, namelijk sporen bij de hennen. De nauwkeurige waarnemer zal hebben geconstateerd dat vrijwel alle forse goudpel hennen voorzien zijn van de ongewenste sporen. Voorlopig zullen we daarom de wat kleinere goudpel Hollandse Hoenders moeten accepteren om het sporen-verschijnsel kwijt te raken.

Rassentrouw

Op welke wijze is het inzendersbestand van de zeldzame hoenderrassen opgebouwd? Hiervoor zijn de inzenders ingedeeld in degenen die het ras reeds 5 jaren fokken, degenen die minimaal 2 en maximaal 4 jaren zich hiermee bezighouden en degenen die voor het eerste jaar inzonden.

Tabel 3. De verdeling (in absolute aantallen en in procenten) van de inzenders van de zeldzame grote Nederlandse hoenderrassen over degenen die het ras minimaal 5 jaren fokken, degenen die minimaal 2 en maximaal 4 jaren zich hiermee bezighouden en de nieuwe inzenders.

ras	minimaal 5 jaren		min. 2 en max. 4 jr		nieuwe inzender	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Ned. Baardkuifhoen	6	50	2	16,7	4	33,3
Brabanters	3	23	5	38,5	5	38,5
Hollandse Kuifhoenders	8	50	2	12,5	6	37,5
Kraaikoppen	1	5,6	8	44,4	9	50

Assendelfters	4 21,1	7 36,8	8 42,1
Ned. Uilebaarden	5 21,7	8 34,8	10 43,5
Drentse Hoenders	7 20,6	12 35,3	15 44,1
Groninger Meeuwen	2 4,6	19 44,2	22 51,2
Totaal	41 23	63 35,4	74 41,6

De rassen met een afnemende of al jaren stagnerende belangstelling, de Nederlandse Baardkuifhoenders en de Hollandse Kuifhoenders, blijken in verhouding een zeer grote vaste aanhang te hebben. Gelukkig mogen we wel zeggen, anders zou de situatie er nog ongunstiger uitzien dan thans het geval is. Om het beeld compleet te maken is tevens nagegaan hoeveel nieuwe inzenders uit het seizoen 1982-1983 weer inzonden in het seizoen 1983-1984.

Uit tabel 4 blijkt hoe moeilijk het is fokkers langer dan een jaar aan een ras te binden. Bij de Nederlandse Baardkuifhoenders en Brabanters ging de aanwas volledig verloren. Bij de Hollandse Kuifhoenders bleven er dit seizoen 2 nieuwe inzenders over, echter niet bij de witkuiven maar bij de witzwartkuiven. Opvallend veel Drentse Hoenderfokkers hielden het 2 jaren vol terwijl ook de Kraaikoppen erin slaagden hun nieuwe belangstellenden vrij goed vast te houden.

Tabel 4. Percentage nieuwe inzenders uit het seizoen 1982-1983 dat ook in het seizoen 1983-1984 inzond. Ter vergelijking is ook het percentage nieuwe inzenders uit het seizoen 1981-1982, dat ook in het seizoen 1982-1983 inzond, opgenomen.

ras	1983-1984	1982-1983
Ned, Baardkuifhoenders	0	33
Brabanters	0	50
Hollandse Kuifhoenders	22	0
Assendelfters	25	33
Ned. Uilebaarden	27	33,5
Groninger Meeuwen	33	71
Kraaikoppen	56	100
Drentse Hoenders	70	25

Aantal inzenders per kleurslag

Vervolgens wordt een overzicht gegeven van het aantal inzenders per kleurslag per ras omdat hierdoor de zwakke schakels zichtbaar worden.

Tabel 5. Het aantal inzenders per kleurslag per ras in het tentoonstellingsseizoen 1983-1984. Tussen haakjes is het aantal inzenders in het seizoen 1982-1983. De algemeen voorkomende kleurslagen zijn niet in deze tabel opgenomen. Aantal inzenders per kleurslag

Vervolgens wordt een overzicht gegeven van het aantal inzenders per kleurslag per ras omdat hierdoor de zwakke schakels zichtbaar worden.

Tabel 5. Het aantal inzenders per kleurslag per ras in het tentoonstellingsseizoen 1983-1984. Tussen haakjes is het aantal inzenders in het seizoen 1982-1983. De algemeen voorkomende kleurslagen zijn niet in deze tabel opgenomen.

ras	minder dan 5	5-10	10-20	20 en meer
Assendelfters		zilverpel 1(2)		

citroenpel 2(-)		goudpel 17(18)		
Barnevelders		blauwdubbel-gezoomd 6(10)	zwart 8(10)	wit 12(12)
Brabanters	wit blauwgez. 2(8)	koekoek 2(2)	geelwitget. 4(1)	goudzwartget. 4(1)1 zilverzwartget. 5(6)

zwart 6(11)
 Drentse Hoenders (met staart) roodgeschouderd- wit 2(2)

zwartgoudhals2(2) gezoomd geelpatrijs 2(-) geelpatrijs 7(6) gezoomd
 zilverpatrijs 8(9) gezoomd patrijs 15(13)

patrijs 18(13)
 Drentse Hoenders (bolstaart) gezoomd zilverpatrijs 6(2)

geelpatrijs 2(1) zilverpatrijs 2(1)

patrijs 3(1)- gezoomd patrijs 1(1)
 Friese Hoenders zwartbont 6(5) wit 8(6)

blauw 9(3) koekoek 9(8) citroenpel 9(-) roodbont 13(10)

zwart 14(12) roodpel 14(20) goudpel 24(25)
 Groninger Meeuwen goudpel 13(12) zilverpel 39(39)
 Hollandse Hoenders blauw 1(3)

koekoek 1(2) geelwitpel 2(1) citroenpel 2(1)

wit 4(-) zwart 9(9) zilverpel 10(5) zilverzwart-geloverd 22(23)
 Hollandse Kuifhoenders koekoekwitkuif 2(4) witwitkuif3(7) blauwwitkuif3(2)
 witzwartkuif 5(4) zwartwitkuif 12(12)
 Kraaikoppen koekoek 2(4)

wit 3(6) blauwgezoomd7(7) zwart 15(17)
 Nederlandse Baardkuifhoenders koekoek 1(-)

wit 3(3)

zilverzwart- gezoomd 3(5) blauwgezoomd4(3) geelwitgezoomd 4(7) zwart 5(4)
 goudzwart gezoomd 6(6)
 Nederlandse Uilebaarden koekoek 2(2)

moorkop 3(-)

geelwit geloverd 3(4)- wit 6(4) zilverzwart geloverd 6(7) blauwgezoomd7(11)
 goudzwart geloverd 10(9) zwart 12(18)
 Twentse Hoenders patrijs 15(10)

Uit tabel 5 blijkt duidelijk dat het aantal inzenders per kleurslag bij veel zeldzame grote Nederlandse hoenderrassen erg laag is. Het uitvallen van een of twee fokkers kan het volledig verdwijnen van een kleurslag betekenen. Wanneer we elk jaar weer het vrij grote aantal nieuwe rassen en kleurslagen, dat voor erkenning wordt voorgedragen, bekijken vragen we ons af of het niet verstandiger is te proberen eerst de bestaande zeldzame kleurslagen en rassen te verbeteren alvorens met iets nieuws te beginnen.

Uitgaande van een toe- of afname van het aantal inzenders met minimaal 5 krijgen we het volgende beeld: toename patrijs Drentse Hoenders, + 5; blauwe, + 6, en citroenpel, + 9, Friese Hoenders; zilverpel Hollandse Hoenders, + 5; patrijs Twentse Hoenders, +5; afname blauwgezoomde, -6, en zwarte, -5, Brabanters; roodpel Friese Hoenders, -6; zwarte Nederlandse Uilebaarden, -6.

Onder de kleurslagen met een toenemende belangstelling vallen de recent erkende kleurslagen, blauw en citroenpel, bij de Friese Hoenders op. Daartegenover staat de sterke terugval bij de blauwgezoomde en zwarte Brabanters. Naast deze kleurslagen met een belangrijke verandering in het aantal inzenders willen we ook wijzen op enkele opvallende andere ontwikkelingen in positieve zin. Dit

betreft de toename over de gehele lijn van het aantal inzenders van bolstaart Drentse Hoenders, dit ondanks het feit dat het aantal inzenders per kleurslag laag blijft. Daarnaast mogen worden genoemd de redelijke belangstelling voor de witzwartkuif Hollandse Kuifhoenders en de terugkeer van de moorkop Nederlandse Uilebaarden met liefst drie inzenders. Hopelijk wijst dit op een blijvend gebeuren.

Baardkuifhen en Twentse Grijze haan

Nabeschouwing

Aan het eind van dit verhaal moeten we helaas constateren, dat de stijgende lijn die we in vorige jaren hebben waargenomen, zich bij veel rassen in een neergaande lijn heeft omgezet. Hopelijk is dit een tijdelijke inzinking en gaat de groei in de komende jaren verder. Gelukkig is er een vaste kern fokkers bij de diverse rassen aanwezig maar aanvulling is steeds weer nodig om een teruggang tegen te gaan.